

Leerklimaat onderzoek

Oktober 2016 heeft uw school meegedaan aan een onderzoek van de Universiteit van Amsterdam en Orion College. Zowel docenten als leerlingen hebben hun mening gegeven over het leerklimaat. Deze meningen en belevingen worden gebruikt om het klimaat op uw school te evalueren en een beeld te krijgen van sterke punten en mogelijke verbeterpunten.

De resultaten van dit onderzoek staan weergegeven in deze folder.

Toelichting op het leerklimaat onderzoek

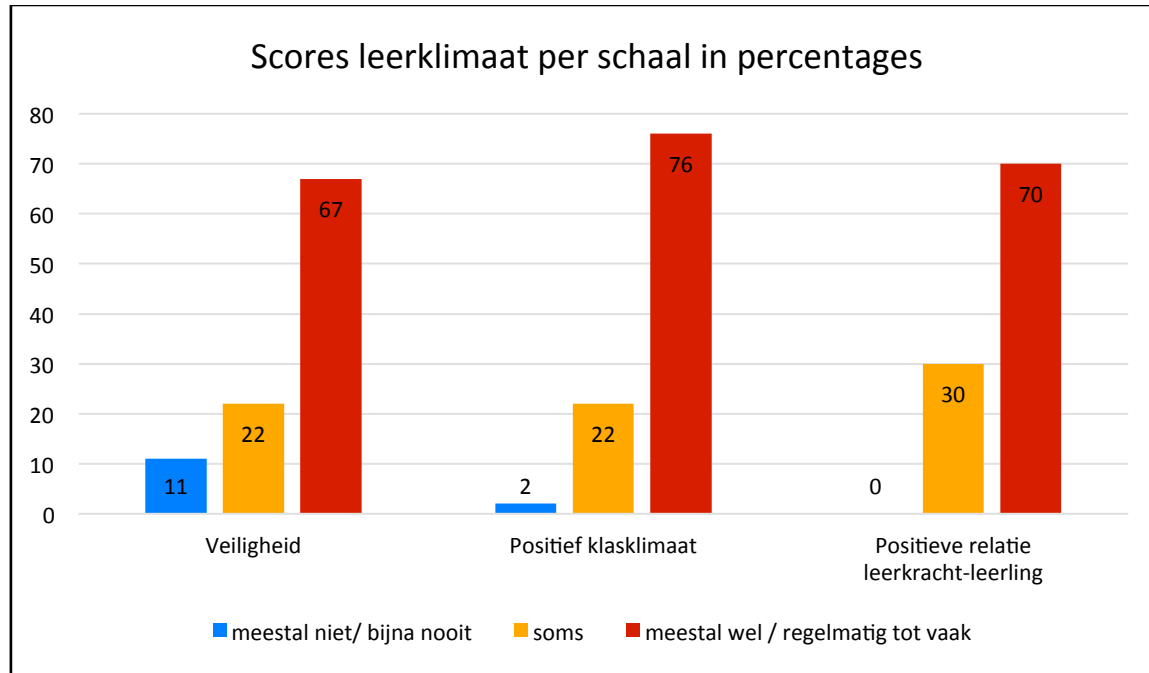
Een goed leerklimaat kent 3 verschillende indicatoren: 1) veiligheid, 2) een positief klasklimaat en 3) positieve leerkracht-leerling relaties. De antwoordmogelijkheden waren a) meestal niet of bijna nooit, b) soms en c) meestal wel of regelmatig tot vaak. Per schaal wordt weergegeven hoeveel procent van de respondenten het bijbehorende antwoord heeft gegeven.

De indicator veiligheid geeft weer hoe de leerlingen de veiligheid op school ervaren. Zijn zij wel eens bang op school en worden ze wel eens bedreigd op school, of ervaren ze dat anderen bang zijn of zich bedreigd voelen.

De indicator positief klasklimaat wordt gemeten aan de hand van verschillende facetten, te weten: a) positieve relaties tussen leerlingen, b) negatieve interacties tussen leerlingen, c) ondersteuning van de docent, en d) orde in de klas. Met positieve relaties tussen leerlingen wordt bedoeld of leerlingen hun klasgenoten aardig vinden, of ze goed met elkaar kunnen opschieten, elkaar helpen, het gevoel hebben erbij te horen en graag samen willen werken. Met negatieve interacties wordt bekeken of leerlingen ruzie maken in de klas en of leerlingen elkaar uitschelden, pesten, slaan of schoppen in de klas. De ondersteuning van de docent geeft aan of de leerlingen zich gesteund voelen door hun leerkracht, geven ze goed les, helpen ze als er problemen zijn of iets niet snappen, geven ze complimenten en luisteren ze naar de leerling. Tot slot wordt orde in de klas gemeten. Hier wordt gevraagd naar rust in de klas en of de lessen gestructureerd zijn of rommelig verlopen.

De laatste indicator van het leerklimaat is de positieve relatie tussen leerkracht en leerling. Deze indicator geeft weer hoe de leerlingen en de leerkracht nabijheid en conflict ervaren binnen hun relatie. Met nabijheid wordt bedoeld dat de relatie als open en warm ervaren wordt, er is sprake van wederzijds vertrouwen. Met conflict wordt bedoeld dat de leerkracht en de leerling de relatie als negatief en conflictueus ervaren.

GRAFIEK 1:

Toelichting bij grafiek 1:

In grafiek 1 zijn de resultaten van het leerklimaat op de Gerhardschool weergegeven in percentages. De betrouwbaarheden van het onderzoek zijn goed. Merk op dat in de vergelijking met de resultaten van april 2016 het instrument voor klasklimaat is aangepast, maar op de meeste aspecten nog steeds vergelijkbaar is. De belangrijkste verandering is dat de klasstructuur nu gemeten wordt in termen van orde in plaats van sociomoreel klimaat. Het nieuwe instrument voor klasklimaat maakt het mogelijk om vergelijkingen te maken met scholen buiten Orion, waaronder scholen voor speciaal onderwijs. In deze folder zijn deze vergelijkingen nog niet gemaakt.

Met betrekking tot de veiligheid zien we dat 11% van de leerlingen van mening is dat het meestal niet veilig is, 22% geeft aan dat het soms wel en soms niet veilig is, en 67% geeft aan dat het meestal veilig is (bij de vorige meting waren deze percentages respectievelijk 25%, 36% en 39%). Met betrekking tot het positieve klasklimaat zien we dat 2% van de leerlingen van mening is dat dit bijna nooit zo is, 22% zegt soms wel en soms niet en 76% van de leerlingen geeft aan dat er regelmatig tot vaak sprake is van een positief klasklimaat (bij de vorige meting waren deze percentages respectievelijk 9%, 41% en 50%). In de appendix is te zien dat de positieve score op klasklimaat vooral bepaald wordt door ondersteuning van de leerkracht en de positieve (vriendschappelijke) relaties tussen leerlingen. De meer negatieve scores dienen toegeschreven te worden aan de negatieve interacties tussen leerlingen (bijna de helft rapporteert hier regelmatig tot vaak) en een gebrek aan orde in de klas (37% van de leerlingen rapporteert soms). Tot slot werd gekeken naar de positieve relatie tussen leerkracht en leerling. Het oordeel van de leerlingen en leerkrachten hangt sterk samen, waaruit geconcludeerd mag worden dat de relatie door beiden sterk hetzelfde ervaren wordt. Geen leerlingen of leerkrachten ervaren hun relaties als louter negatief (0%), 30% van de leerlingen en leerkrachten ervaart hun relatie soms wel en soms niet als positief en 70% van de leerlingen en leerkrachten ervaart hun relatie meestal als positief (bij de vorige meting waren deze percentages respectievelijk 9%, 49% en 42%). Men zou kunnen stellen dat het leerklimaat sinds de vorige meting in april 2016 is verbeterd.

Toelichting bij tabel 1:

Naast de 3 indicatoren die iets zeggen over het leerklimaat, zijn door de leerkrachten en leerlingen ook vragen beantwoord over externaliserend probleemgedrag (agressie en overtreden van regels), internaliserend probleemgedrag (angst en depressie), aandachtsproblemen en leermotivatie in termen van intrinsieke motivatie wanneer gerapporteerd door de leerling en taakbetrokkenheid indien gerapporteerd door de leerkracht. In tabel 1a zijn de samenhangen weergegeven tussen enerzijds de verschillende indicatoren van leerklimaat en anderzijds gedrags- en aandachtsproblemen en leermotivatie, zoals gerapporteerd door de leerkrachten, en in tabel 1b zoals gerapporteerd door de leerlingen. De betekenis van de symbolen wordt weergegeven in onderstaande tabel.

TABEL 1A: LEERKRACHTRAPPORTAGE

	Externaliserend probleemgedrag	Internaliserend probleemgedrag	Aandachtsproblemen	Leermotivatie
Veiligheid	++	++	--	--
Positieve relatie tussen leerkracht en leerling	+++	+++	+	+++
Positief klasklimaat	++	+	--	--

TABEL 1B: LEERLINGRAPPORTAGE

	Externaliserend probleemgedrag	Internaliserend probleemgedrag	Aandachtsproblemen	Leermotivatie
Veiligheid	+	--	--	--
Positieve relatie tussen leerkracht en leerling	+++	++	++	++
Positief klasklimaat	--	--	--	++

	Betekenis	Waarde r^1
--	Geen verband	
+	Zwak verband	$0.10 < r < 0.25$
++	Middelmatig / Bescheiden verband	$0.26 < r < 0.40$
+++	Sterk verband	$0.41 < r < 0.60$
++++	Zeer sterk verband	$0.61 < r < 0.90$

¹ r staat voor correlatie en dat betekent samenhang/verband: r ligt altijd tussen 0 en 1 (hoe dicht bij 1, hoe sterker het verband).

Er is een bescheiden samenhang tussen meer veiligheid en minder internaliserend en externaliserend probleemgedrag, zoals gerapporteerd door de leerkrachten en een zwakke samenhang tussen meer veiligheid en minder externaliserend probleemgedrag, zoals gerapporteerd door de leerlingen. De samenhangen tussen enerzijds positieve leerkracht-leerling relaties en anderzijds minder gedragsproblemen, aandachtsproblemen en een betere leermotivatatie variëren van zwak (aandachtsproblemen, zoals gerapporteerd door de leerkracht) tot sterk (internaliserende en externaliserende gedragsproblemen en leermotivatatie, zoals gerapporteerd door de leerkracht, en externaliserend probleemgedrag, zoals gerapporteerd door de leerling). Bescheiden verbanden worden gevonden voor internaliserend probleemgedrag, aandachtsproblemen en leermotivatatie, zoals gerapporteerd door de leerlingen. Tenslotte blijkt een positief klasklimaat zwak samen te hangen met minder internaliserend probleemgedrag en bescheiden met minder externaliserend probleemgedrag, zoals gerapporteerd door de leerkrachten, en ook bescheiden met een betere leermotivatatie, zoals gerapporteerd door de leerlingen.

Toelichting bij tabel 2:

In tabel 2 zijn de samenhangen weergegeven tussen enerzijds de verschillende indicatoren van leerklimate en anderzijds prosociaal gedrag, veerkracht en regulatie van boosheid, zoals gerapporteerd door de leerling.

TABEL 2: LEERLINGRAPPORTAGE

	Prosociaal gedrag	Veerkracht	Regulatie van boosheid
Veiligheid	+	+	+
Positieve relatie tussen leerkracht en leerling	--	--	++
Positief klasklimaat	++	++	++

Leerlingen die zich veiliger voelen op school laten meer prosociaal gedrag zien, meer veerkracht en kunnen beter omgaan met gevoelens van boosheid. Het gaat echter om zwakke verbanden. Er is een bescheiden positief verband tussen een positieve leerkracht-leerling relatie en een betere regulatie van boosheid. Tenslotte zijn er bescheiden en positieve samenhangen tussen enerzijds een positief klasklimaat en anderzijds meer prosociaal gedrag en veerkracht en een betere regulatie van boosheid (i.e., agressieregulatie) van de leerlingen.

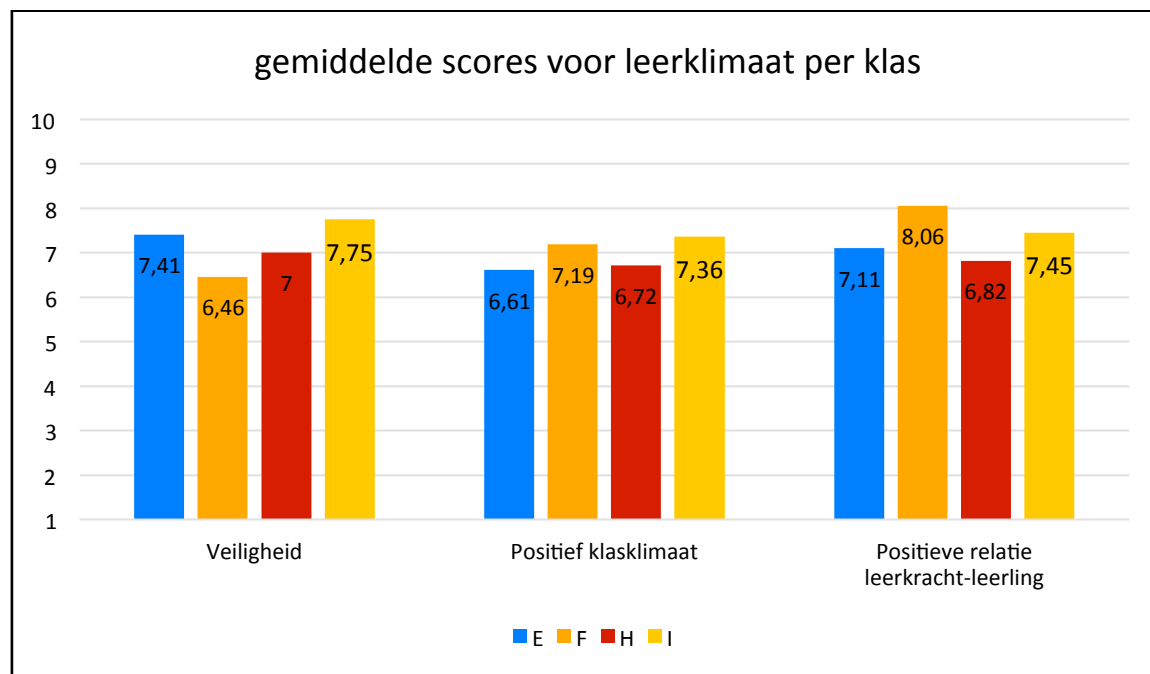
Samenhangen met sociale wenselijkheid, iq en stoornissen.

De tendentie van leerlingen om sociaal wenselijke antwoorden te geven hangt alleen samen met hun rapportage van regulatie van boosheid (dus agressieregulatie). Kinderen met een relatief hoge IQ score (tussen 100 en 122) rapporteren minder prosociaal gedrag en vinden het moeilijker om met boosheid om te gaan. Wanneer het gaat om samenhangen met diagnoses, dan blijken kinderen met ADHD meer aandachtsproblemen te rapporteren. Voorts werden geen verbanden gevonden.

Toelichting bij grafiek 2: Scores per klas leerklimaat

De gemiddelde scores voor leerklimaat per klas zijn omgerekend naar een 1 tot 10 schaal (score gedeeld door de hoogst mogelijk schaalscore, vermenigvuldigd met 10), omdat niet altijd op eenzelfde schaal gemeten is bij de verschillende instrumenten. Op deze manier wordt toch een soort vergelijkbaarheid gecreëerd tussen klassen. De gemiddelden mogen echter niet in termen van schoolcijfers geïnterpreteerd worden: dus een 6 is niet voldoende en een 8 is niet goed. Bedenk hier wel dat met het kleine aantal leerlingen per klas de meetfout erg groot is, wat betekent dat de werkelijke score aanzienlijk hoger of lager kan zijn dan de score in de grafiek. Er zijn geen statistisch significante verschillen in veiligheid, positief klasklimaat en leerkracht-leerling relaties tussen de klassen. Voor zover er verschillen tussen klassen zouden zijn, dient opgemerkt te worden dat deze verschillen niet zonder meer toe te schrijven zijn aan de kwaliteiten of competenties van de leerkrachten, maar dat de verschillen eventueel volledig toe te schrijven kunnen zijn aan kenmerken van de leerlingen, zoals hun probleemgedrag, persoonlijkheid, intelligentie, geslacht en leeftijd. Daarnaast geldt dat het gaat om een momentopname. De resultaten dienen daarom met de grootst mogelijke voorzichtigheid geïnterpreteerd te worden. Mogelijk kan in gesprek met Leerkrachten en leerlingen bekeken worden wat deze resultaten betekenen, en vervolgens, of er aanleiding is om aan verbetering te werken of stabilisatie van de huidige situatie.

Grafiek 2: gemiddelde scores voor leerklimaat per klas

Appendix

Uitsplitsing naar subschalen: klasklimaat

